«ԱՐՄԱՎԻՐ 1» ՎԿ

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝

Համագործակցային ուսուցման տարրերի կիրառումը որպես թեմայի դասավանդման արդյունավետ միջոց

Մխիթարյան Հայկուհի

Հետազոտող ուսուցիչ՝ .....
անուն, ազգանուն

Նոր Կեսարիայի միջնակարգ դպրոց

.....
դպրոց

Գևորգյան Կարինե

Մենթոր ուսուցիչ_____
անուն, ազգանուն

ԱՐՄԱՎԻՐ- 2021

Բովանդակություն

1. Ներածություն……..3

2Հետազոտական համատեքստ……..4

3. Համագործակցային մեթոդների դերը ուսուցման արդյունավետության բարձրացման գործում…….12

4. Համագործակցային ուսուցման մեթոդներ……..15

5. Գործնական համատեքստ……..18

6.Հետազոտության ընթացք…….....19

8. Եզրակացություն …….…….21

9. Գրականության ցանկ ……22

Ներածություն

Կրթության ամբողջ նպատակը հայելիները

պատուհաններ դարձնելն է:

ՍԻԴՆԵՅ Ջ.ՀԱՐԻՍ

Կրթությունը, աճը և զարգացումը լինում են տարբեր ձևերով:

Աշխարհը լի է ուսուցման տարբեր ձևերով:Քանի որ սովորելը մի բան է, որը մենք շարունակում ենք անել մեր ողջ կյանքի ընթացքում, կարևոր է գտնել այնպիսի ռազմավարություն, որը լավ է աշխատում մեզ համար:

Համագործակցային ուսուցումը կրթության մի տեսակ է, որը միավորում է մարդկանց՝ աջակցելու շարունակական զարգացմանը:

Համագործակցային ուսուցումը կրթական մոտեցում է, որտեղ սովորողները փոքր խմբերով աշխատում են միասին՝ հասնելու ընդհանուր ուսումնական նպատակին: Այն խրախուսում է ակտիվ մասնակցությունը, փոխգործակցությունը և համագործակցությունը խմբի անդամների միջև՝ բարելավելու նրանց ըմբռնումը թեմայի կամ տրված խնդրի վերաբերյալ: Բացի անհատական աճից, համագործակցային ուսուցումը նպաստում է թիմային աշխատանքին, հաղորդակցման հմտություններին, կարեկցանքին և տարբեր տեսակետների նկատմամբ հարգանքին:

Հետազոտության արդիականությունը. հաշվի առնելով այն փաստը, որ կրթությունն այսօր հանդիսանում է անհատի լիարժեք և բազմակողմանի

զարգացման հիմնական բաղադրիչը, մեծ նշանակություն է տրվում դասավանդման մեթոդներին: Բացի այդ, ժամանակակից տեխնոլոգիաների դարում, երբ գնալով նվազում է անմիջական միջանձնային շփման անհրաժեշտությունն ու կարևորությունը, ուսուցիչը կատարում է նաև սոցիալական կրթության առաջամարտիկի դեր՝ ապահովելով աշակերտների ինտեգրումը հասարակության մեջ, որի փոքր մոդել է հանդիսանում դասարանը: Այսպիսով, ներկայացվող հետազոտության արդիականությունը հիմնավորվում է աշակերտներին «սովորել սովորեցնելու», այսինքն հենց մտածողությունը (մասնավորապես քննադատական և ստեղծագործական) զարգացնելու նպատակ Հետապնդող ուսումնառություն կազմակերպելու անհրաժեշտությամբ, որը Ենթադրում է որպես գործիք օգտագործելով դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդներ՝ ապահովել դինամիկ և հագեցած ուսումնական գործընթաց։

Հետազոտության վարկած. համագործակցային ուսուցումը արդյունավետ մեթոդ է հանդիսանում սովորողների մտածողությունը զարգացնելու համար: Որպես ելքային փոփոխություն ակնկալվում է
համագործակցային աշխատանքի արդյունքում աշակերտների մեծ մասի ուսումնառության արդյունքների բարելավում՝ մտածական միջին և բարձր մակարդակի հմտություններ պահանջող առաջադրանքների մասով։

Հետազոտական համատեքստ

Արդյունավետ ուսումնառությանը նպաստող տեխնիկաների մշակման և զարգացման գործընթացներին վերաբերվող հետազոտություններում կարևորվում են սովորողների ճանաչողության՝ իմանալու, հասկանալու, խնդիրներ լուծելու անհատական բնույթը և դրանով էլ պայմանավորված աշակերտների ուսումնառության եղանակների վերաբերյալ գաղափարները:

Մանկավարժության մեջ մեծ ճանաչում ձեռք բերած համագործակցային ուսուցման մեթոդները, սովորողների անհատական առանձնահատկությունները հաշվի առնելը, դիտարկում են որպես ուսումնառության արդյունավետությունը խթանելու միջոց՝ ապահովելով դրական փոխկապակցվածություն, անհատական հաշվետվություն և պատասխանատվություն, միջանձնային կամ փոքր խմբերով աշխատանքի սոցիալական հմտություններ (Զոհրաբյան և այլոք, 2002): Ժամանակակից հոգեբանության և մանկավարժության ոլորտի տեսական և գործնական հետազոտությունների արդյունքում ձևավորվել է «Ուսումնառության գործընթացի ակտիվացման» գաղափարը, որը ենթադրում է այնպիսի մեթոդների համակարգի կիրառում, որը նախատեսում է ոչ թե ուսուցչի կողմից պատրաստի գիտելիքի մատուցում իսկ աշակերտի կողմից մտապահում և վերարտադրում, այլև ուսուցման
ակտիվ ճանաչողական և պրակտիկ գործունեության ընթացքում գիտելիքների և հմտությունների ինքնուրույն ձեռքբերում (Бобрышов, Смагина, 2010): Ուղղված լինելով առաջնային գիտելիքի ձեռք բերմանը, մտածողության զարգացմանը, հետաքրքրությունների, հմտությունների, կարողությունների ձևավորմանը, ակտիվ մեթոդներով ուսումնառության գործընթացը այնուհանդերձ բավականին ժամանակ է պահանջում և այդ պատճառով անհնար է ողջ ուսուցումը անցկացնել միայն ակտիվ մեթոդներով: Դրանց հետ զուգահեռ կիրառվում են նաև ավանդական այնպիսի մեթոդներ, ինչպիսիք են պատմելը, բացատրելը, դասախոսությունը: Ակտիվ մեթոդները (համագործակցությամբ ուսուցում, ուսուցողական խաղեր, պրոբլեմային ուսուցում և այլն) պետք է կիրառվեն ուսուցման գործընթացի այն հատվածում, երբ անհրաժեշտ է զարգացնել ուսանողի մտածողությունը և ճանաչողական ակտիվությունը՝ապահովելով կրթական խնդիրների լուծում տարբեր տեսանկյուններից: Հատկանշական է այն, որ խմբային աշխատանքի արդյունքում սովորողների մոտ զարգանում են այնպիսի մտածողական հմտություններ, ինչպեսիք են գնահատումը, վերլուծումը,կառուցումը (Петти, 2010): Համագործակցաբին ուսուցման հիմնական առավելությունները

1. Ընդլայնված փոխազդեցություն. Համատեղ ուսուցումը ստեղծում է գրավիչ դասարանային միջավայր, որտեղ սովորողները ակտիվորեն մասնակցում են քննարկումներին, ինչպես օրինակ՝ կիսվելով գաղափարներով:Այս ներգրավվածությունը հանգեցնում է մոտիվացիայի բարձրացման, ոգևորության ավելի բարձր մակարդակի և թեմայի հետ ավելի խորը կապի:

2. Ամբողջական փոխըմբռնում. Քննարկման և խմբի տարբեր անդամների հետ փոխգործակցության միջոցով սովորողները ձեռք են բերում տարբեր տեսակետներ և գաղափարներ: Համատեղ ուսուցումը մարդկանց խրախուսում է քննադատորեն վերլուծել տեղեկատվությունը, մարտահրավեր նետել ենթադրություններին և զարգացնել առարկայի ամբողջական պատկերացում՝ օգնելով ստեղծել համապարփակ և ներառական գիտելիքների բազա:

3. Հաղորդակցման հմտություններ. Կիսելով իրենց գիտելիքները և խմբում կոնսենսուս ստեղծելով՝ սովորողները զարգացնում են հաղորդակցման կարևոր հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են արդյունավետ համագործակցության համար:

4. Ընդլայնված քննադատական մտածողություն. Համագործակցային ուսուցումը խրախուսում է քննադատական մտածողությունը, երբ սովորողները ներգրավվում են խնդիրների լուծման վարժություններում, վերլուծում են բարդ սցենարներ և կշռադատում տարբեր տեսակետներ: Խմբում գաղափարների փոխանակումը խթանում է ստեղծագործական մտածողությունը, սրում է վերլուծական

հմտությունները և հեշտացնում այլընտրանքային լուծումների որոնումը:

5. Սոցիալական և էմոցիոնալ զարգացում. համագործակցային ուսումնական միջավայրում սովորողները սովորում են կողմնորոշվել սոցիալական դինամիկայում, ամրապնդել միջանձնային հարաբերությունները և զարգացնել կարեկցանք իրենց հասակակիցների նկատմամբ: Սա զարգացնում է դասարանական համայնքը, մեծացնում է ինքնավստահությունը և նպաստում դասարանի դրական մշակույթին, որն աջակցում է ինտելեկտուալ աճին և հուզական բարեկեցությանը:

Համատեղ ուսուցման իրականացման ռազմավարություններ.

1. Հստակ ուսուցման արդյունքներ. սահմանել ուսուցման հատուկ նպատակներ յուրաքանչյուր համատեղ գործունեության համար, որպեսզի սովորողները հասկանան իրենց խմբային աշխատանքի նպատակը և ցանկալի արդյունքները:

2. Դերեր և պարտականություններ. սահմանել հստակ դերեր և պարտականություններ թիմի յուրաքանչյուր անդամի համար՝ ապահովելու հավասար մասնակցություն և հաշվետվողականություն: Այս դերերը կարող են ներառել վերահսկիչ, ձայնագրող, ժամանակաչափ և հետազոտող:

3. Հաղորդակցման հմտություններ. Կիսելով իրենց գիտելիքները և խմբում կոնսենսուս ստեղծելով՝ սովորողները զարգացնում են հաղորդակցման կարևոր հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են արդյունավետ համագործակցության համար:

4. Ընդլայնված քննադատական մտածողություն. Համատեղ ուսուցումը խրախուսում է քննադատական մտածողությունը, երբ սովորողները ներգրավվում են խնդիրների լուծման վարժություններում, վերլուծում են բարդ սցենարներ և կշռադատում տարբեր տեսակետներ: Խմբում գաղափարների փոխանակումը խթանում է

ստեղծագործական մտածողությունը, սրում է վերլուծական հմտությունները և հեշտացնում այլընտրանքային լուծումների որոնումը:

5. Խրախուսել արտացոլումը և հետադարձ կապը. Խրախուսեք սովորողներին անդրադառնալ իրենց համատեղ ուսուցման փորձառություններին և հետադարձ կապ տրամադրել իրենց հասակակիցներին: Այս արտացոլող պրակտիկան նպաստում է մետաճանաչմանը, ինքնագնահատականին և թիմային աշխատանքի հմտությունների շարունակական կատարելագործմանը:

Համատեղ ուսուցումը հզոր կրթական մոտեցում է, որը խթանում է սովորողների ներգրավվածությունը, քննադատական մտածողությունը և միջանձնային հմտությունները: Աշակերտների կոլեկտիվ գիտելիքների և թիմային աշխատանքի շնորհիվ մանկավարժները կարող են ստեղծել դինամիկ ուսումնական միջավայրեր, որոնք սովորողներին նախապատրաստում են դասարանից դուրս աշխարհի համագործակցային բնույթին: Համատեղ ուսուցման միջոցով մենք հնարավորություն ենք տալիս մեր սովորողներին դառնալ ակտիվ սովորողներ, խնդիրներ լուծողներ և մշտապես զարգացող համաշխարհային հասարակության ներդրում:

Համագործակցային ուսուցումը լայն տարածում է գտել աշխարհում: Այն ավելի ու ավելի է կիրառվում՝ որպես աշխատանքային, դասավանդման և ուսուցման նոր մոտեցում և ռազմավարություն:Համագործակցային ուսուցումը խմբային աշխատանքի առավել բարձր աստիճանն է, որը ենթադրում է խմբային աշխատանքի որոշակի նոր մշակույթի ձևավորում:Այն ընձեռում է հնարավորություններ բազմաբնույթ կրթական նպատակներին հասնելու համար, ինչպիսիք են ակադեմիական հասկացությունների, սկզբունքների և իրադարձությունների ընկալումը, միջանձնային հմտությունների զարգացումը և այլն: Ժամանակակից ուսուցման պրակտիկայի լավագույն օրինակը փոքր խմբային աշխատանքն է, որի արմատները կարելի է գտնել սոցիոլոգների և

ժամանակակից մանկավարժների աշխատանքներում [3,4]:

Փոքր խմբային աշխատանքը երբեմն պայմանականորեն անվանում են համագործակցային ուսուցում, համատեղ գործունեության վրա հիմնված ուսուցում կամ սոցիալական ուսուցում [4]:

Գոյություն ունեն համագործակցային ուսուցման տարբեր մեթոդներ, որոնք կիրառվում են դասի տարբեր փուլերում: Այդ ընթացքում աշակերտները ներքաշվում են մի գործընթացի մեջ, որտեղ նրանք կիսվում են գաղափարներով, փոխանակում են տեղեկատվություն, կատարում են ընտրություն և կայացնում են որոշումներ: Դրանք են Աշակերտների թիմային առաջադիմություն, Խճանկար, Շրջվիր դեպի զույգդ, Պրիզմա, Խմբային հետազոտություն, Շրջագայություն պատկերասրահում և այլն [4]:

Աշխարհը փոխվում է արագընթաց տեմպերով և անկանխատեսելիորեն: Տեղեկատվությունն ու գիտելիքները ձևավորում են մեր աշխարհայացքը: Հասարակական բոլոր փոփոխությունները անդրադառնում են նաև կրթական համակարգին; Հայաստանում, ինչպես և ամբողջ աշխարհում ակնհայտ է, որ մարդիկ կարիք ունեն աշխատելու խմբերով: Արագընթաց փոփոխությունները մարդուց պահանջում են նոր իրավիճակներին հարմարվելու, ճկուն գործելու հմտություններ: Հասարակաությունը դպրոցին և հատկապես ուսուցչին է լիազորել իր ապագայի կերտումը: Համագործակցային մեթոդների կիրառումն ինքնանպատակ չէ. դրանք պետք է ուղղված լինեն սովորողների ինչպես մտավոր ու զգայական կարողությունների, այնպես էլ ինքնուրունության, սոցիալականացման և այլ հմտությունների զարգացմանը:[2] Կարևորագույն խնդիր է դառնում ոչ միայն այդ հմտություններին տիրապետելը,ալև արժևորելը և կյանքում դրանք համապատասխան իրավիճակներում կիրառելը: Ուստի մեր խնդիրն է աշխարհագրության դասաժամերին համագործակցային ուսուցման շնորհիվ աշակերտների մոտ ձևավորել այնպիսի որակներ, զարգացնել այնպիսի հմտություններ, որոնք համահունչ կլինեն կրթության ժամանակակից պահանջներին, իսկ շրջանավարտը՝ կրթական հաստատությունում ձեռք բերածը կկարողանա կիրառել կյանքում: Համագործակցային ուսուցման տարրերի կիրառումը նպաստում է դասարանում

նոր՝ համագործակցային միջավայրի ձևավորմանը, օգնում է ուսուցչին հասկանալու համագործակցային ուսուցման էությունն ու պլանավորելու դասը, պայմաններ է ստեղծում ուսուցման արդյունավետության գնահատման, արժևորման համար, ինչպես նաև բարելավում է խմբային աշխատանքը [2]:

Դասի կազմակերպման ժամանակ ուսուցչի հիմնական աշխատանքը կլինի բոլոր խմբերի աշխատանքների վերահսկումն ու ուղղորդումը: Ցանկացած դաս և դասարան եզակի է, ուստի ուսուցչի վարպետության ցուցանիշներից մեկը նպատակին համապատասխան մեթոդի ընտրությունն է:

Համագործակցային աշխատանքի առավելությունները:

Համագործակցային ուսուցումը՝ որպես այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում, մեծ ճանաչում է ձեռք բերել:Համագործակցային ուսուցման մեջ էական են ոչ միայն ակադեմիական գիտելիքներ և հմտություններ սովորելը, այլև կարևոր է խմբային զարգացման մշակման միջոցով դառնալ հմուտ համագործակցողներ (համագործակցային հմտություններ) և գիտելիքների ակտիվ կիրառողներ (մտածողության հմտություններ):Համագործակցային ուսուցման իմաստն է՝ Յուրաքանչյուր անհատի դարձնել ուժեղ անձնավորություն՝ ժամանակակից հասարակության մեջ: Անհատին դարձնել ակտիվ և կարող լինելու խմբի անդամ և համագործակցելու [3]: Եթե աշակերտներին պարզապես բաժանենք խմբերի և առաջարկենք միասին աշխատել, ապա դա չի նշանակում, որ նրանց 279 մղել ենք արդյունավետ համագործակցության: Ոչ բոլոր խմբային աշխատանքներն են, որ կարող են ապահովել համագործակցային ուսուցում: Շատ են պատահում դեպքեր, երբ ընդհանուր առաջադրանքը իրականացնելու ուղղությամբ խմբի ջանքերը արդյունք չեն ունենում;Առաջադրանքը, մեթոդը պլանավորվում և իրականացվում է այնպես, որ սովորողին մղի համագործակցության և նպաստի նրա ակտիվ մասնակցությանը ուսուցման պրոցեսին:

Փոքր խմբերով աշխատելու առավելությունները: Համագործակցային ուսուցման ընթացքում շատ կարևոր է խմբերի մեծությունը: Առավել արդյունավետ են համարվում 4-5 հոգուց բաղկացած խմբերը:Այդպիսի խմբերում աշակերտները առավել մեծ ակտիվություն դրսևորելու

հնարավորություն ունեն: Չորս հոգանոց խմբերում կարևորվում է յուրաքանչյուր աշակերտի անհատական պատասխանատվությունը և միաժամանակ ձևավորվում է կոլեկտիվ աշխատանքի մթնոլորտ: Խմբի մեծությունը կախված է դասի նպատակից և ընտրված մեթոդից: Փոքր խմբերով աշխատանքը էապես մեծացնում է աշակերտի ակտիվությունը դասապրոցեսում: Ակնհայտ է , որ հնարավոր չէ արդյունավետ սովորել միայն դիտողի, լսողի, պասիվ վիճակում գտնվելով: Աշակերտն ավելի լավ է սովորում, երբ ակտիվ մասնակցում է գործընթացին: Փոքր խմբերով ուսուցումը կարևորվում է նաև այն առումով, որ դասարաններում աշակերտների խտության մեծացման արդյունքում զգալիորեն դժվարանում է ուսուցման ֆրոնտալ անհատական հարցման ձևերի կիրառումը: Երբ ուսուցիչն աշխատում է դասարան (մեծ) խմբի հետ, ապա աշակերտները արտահայտվելու, քննարկելու ավելի քիչ հնարավորություններ են ունենում:Փոքր խմբի պարագայում այդ հնարավորությունները շատ ավելի մեծ են:

Փոքր խմբերով ուսուցումը ունի հետևյալ նպատակները [1].

- զարգացնում է խնդիրներ լուծելու կարողություն,
- ձևավորում է հաղորդակցման հմտություն,
- աշակերտները սովորում են միմյանցից,
- զարգանում է աշակերտների պատասխանատվության զգացումը,
- միմյանց հաշվետու լինելու հատկությունը՝ խմբի ընդհանուր
- հաջողությունն ապահովելու հարցում, խթանում է թիմային աշխատանքը,
- ապահով և նպաստավոր միջավայր է ստեղծում գիտելիքներն ու
- հմտությունները դրսևորելու համար,
- քննարկումների միջոցով ամրապնդվում է աշակերտների համոզմունքները,
- ընձեռում է ակտիվ մասնակցություն և ինքնադրսևորման

հնարավորություն: Այսօր հանրակրթական դպրոցների մեծ մասում դասարանների խտությունը անցնում է 20-25 (որոշ տեղերում՝ 30-34): Ոչ բոլոր դպրոցներն ունեն համապատասխան կահավորում և պայմաններ:Դասարաններում չկան շարժական սեղաններ, խմբային

աշխատանքի համար նախատեսված պարագաններ, կապի առկայություն, տեսացրիչ, էլեկտրոնային գրատախտակ և այլն: [4].

Համագործակցային մեթոդների դերը ուսուցման արդյունավետության բարձրացման գործում

Ակտիվ ուսուցումը ենթադրում է այնպիսի մեթոդների համակարգի կիրառում, որը ոչ թե նախատեսում է ուսուցչի կողմից պատրաստի գիտելիքի մատուցում, մտապահում և վերարտադրություն, այլև ուսուցման ակտիվ ճանաչողական և պրակտիկ գործունեության ընթացքում գիտելիքների և հմտությունների ինքնուրույն ձեռքբերում: Ուսուցման ճանաչողական գործընթացը ակտիվացնելու համար կիրառվում են ուսուցման ավանդական մեթոդները՝ օգտագործելով այնպիսի հնարներ, ինչպիսիք են պրոբլեմային իրավիճակի ստեղծումը, հարցադրումը՝ ներառելով պրակտիկ վարժություններ, խնդիրներ: Իհարկե, ակտիվ՝ համագործակցային մեթոդների կիրառումը ուղղված է առաջնային գիտելիքի ձեռք բերմանը, մտածողության զարգացմանը, հետաքրքրությունների, հմտությունների, կարողությունների ձևավորմանը, սակայն պետք է հաշվի առնել, որ այդ գործընթացը բավականին ժամանակ է պահանջում և այդ պատճառով անհնար է անցկացնել ողջ ուսուցումը միայն ակտիվ մեթոդներով: Դրանց հետ զուգահեռ կիրառվում են նաև ավանդական մեթոդներ, ինչպիսիք են՝ պատմելը, բացատրելը, դասախոսությունը: Ակտիվ մեթոդները պետք է կիրառվեն ուսուցման գործընթացի այն հատվածում, երբ անհրաժեշտ է զարգացնել ուսանողի մտածողությունը և ճանաչողական ակտիվությունը: Բայց կարևոր է նաև նշել, որ ակտիվ մեթոդների մեծամասնությունը բազմաֆունկցիոնալ նշանակություն ունեն ուսուցման գործընթացում:

Ակտիվ ուսուցման մեթոդները ենթադրում են օգտագործել այնպիսի

մեթոդների համակարգ, որոնց ժամանակ ուսուցիչը չի մատուցում պատրաստի գիտելիքներ, այլ ուսանողների կողմից գիտելիքի ինքնուրույն ձեռք բերում՝ ակտիվ ճանաչողական գործունեության ընթացքում: Լ. Ս. Վիգոտսկին ձևակերպել է օրենք, որտեղ ասվում է, որ ուսուցմանը հետևում է զարգացումը, իսկ անձը զարգանում է գործունեության մեջ: Համագործակցային մեթոդների հիմքում ընկած է երկխոսությունը, ինչպես ուսուցչի և աշակերտների միջև, այնպես էլ իրենց՝ աշակերտների միջև: Երկխոսության ընթացքում զարգանում է հաղորդակցման հմտությունները, խնդիրները միասին լուծելու կարողությունները, և ամենակարևորը զարգանում է աշակերտների խոսքը: [5]:

Ակտիվ ուսուցման մեթոդների կիրառման նպատակն է աշակերտներին ներգրավել ինքնուրույն իմացական գործունեության մեջ, ստեղծել անձնական շահագրգռվածություն ցանկացած ճանաչողական խնդիրներ լուծելու համար, սովորեցնել կիրառել ձեռք բերված գիտելիքները: Ակտիվ մեթոդների նպատակն այն է, որ գիտելիքների և հմտությունների ձեռք բերման գործընթացում ընդգրկվեն բոլոր հոգեկան գործընթացները (խոսքը, հիշողությունը, երևակայությունը և այլն) [3, էջ 163]:

Համագործակցային մեթոդների անվանման հիմքը համագործակցել բառն է: Սկզբնական շրջանում այսպես էր անվանվում՝ ուսումնական պարապմունքների մի որոշակի տարբերակ, որն աշակերտներին միմյանց հետ հաղորդակցվելու, ուսումնասիրվող հարցը համատեղ քննարկելու, բանավեճային իրադրություններում ակտիվ մասնակցելու և տվյալ հարցի վերաբերյալ սեփական պատկերացումները ձևավորելու բարենպաստ հնարավորություններ է տալիս: Հետագայում ավելի տարածվեց ինտերակտիվ մեթոդներ բառակապակցությունը, որը ներառում էր վերոհիշյալ հնարավորություններով դրսևորող ուսումնական պարապմունքների կազմակերպման մի շարք համանման տարբերակներ: Իհարկե, ցանկացած սոցիալական գործընթաց մարդկանց փոխազդեցություն է, մասնավորապես՝ ուսուցումը նպատակաուղղված և հատուկ կերպով կազմակերպված փոխազդեցություն է: Սակայն ուսուցման գործընթացի բնույթը պայմանավորվում է այդ փոխազդեցության կառուցվածքով, ձևերով ու բովանդակությամբ: Դաս-

դասարանային համակարգի ուսուցման գործընթացի կառուցվածքային հիմքում դրված է փոխազդեցության ուսուցիչ-աշակերտական խումբ ձևը: Սա է պատճառը, որ ուսումնական պարապմունքները կազմակերպվում են ընդհանուր ճակատով, այսինքն՝ աշխատանքի յուրաքանչյուր պահին բոլոր աշակերտները զբաղված են միևնույն խնդրով, աշխատում են միևնույն ձևով, տվյալ խնդրի կատարման համար բոլորին հատկացվում է միևնույն ժամաքանակը: Նման տեսակի ուսումնական պարապմունքները անվանում են խմբային:

Խմբային պարապմունքների բավական լուրջ պրոբլեմներից մեկն այն է, որ ուսումնական խմբի անդամների մեծ մասը պասիվ լսողի դերում է հայտնվում: Սրա հաղթահարման ուղիներից մեկն աշակերտների միջև արդյունավետ փոխազդեցության կազմակերպումն է, ինչն էլ հենց հանդիսանում է ինտերակտիվ մեթոդի հիմնական գաղափարը: Սակայն խմբային ուսուցման պայմաններում աշկերտների միջև փոխազդեցություն կազմակերպելու հնարավորությունները սահմանափակ են: Այստեղ հիմնականում օգտագործվում են ենթախմբային կամ համախմբային քննարկումների տարբեր հնարներ ու մեթեդներ, որոնք բավական արդյունավետ են կարծիքների ձևավորման, փոխանակման ընդհանուր մոտեցումների մշակման համար: Եթե երեխայի գործունեության առաջնային և ցանկալի ձևը համարվումէ խաղը, ապա ուսուցման կազմակերպման համար պետք է օգտագործեն գործունեության այս ձևը՝ համատեղելով խաղը և ուսումնական գործընթացը, ավելի ճիշտ, օգտագործել խաղային գործունեությունը կրթական նպատակներին հասնելու համար: Այս դեպքում խաղի մոտիվացիոն ներուժը կուղղվի ուսումնական ծրագրի ավելի արդյունավետ իրագործմանը: Բարձր դրական մոտիվացիան կարող է լրացնող գործոն հանդիսանալ սովորողների ոչ բավարար բարձր ունակությունների ժամանակ, բայց հակառակ ուղղությամբ այդ սկզբունքը չի աշխատում՝ ոչ մի կարողություն չի կարող փոխհատուցել մոտիվացիայի բացակայությունը և ապահովել ուսուցմնա էական առաջընթաց: Բնական խաղային միջավայրում, որտեղ չկա պարտադրանք և կա հնարավորություն յուրաքանչյուր երեխայի համար ստեղծել հաղորդակցական ազատ միջավայր, անկախություն, ազատ իրականացնելու իրենց կարողությունները և կրթական կարիքները, հանդիսանում է ուսումնական

նպատակներին հասնելու օպտիմալ տարբերակ: Եվ կրթական գործընթացում ուսուցման համագործակցային մեթոդների ներառումը թույլ է տալիս ստեղծել այդպիսի միջավայր՝ ինչպես դասարանում, այնպես էլ արտադպրոցական միջոցառուների ժամանակ: Տարբեր մեթոդներով ուսուցման և կրթական-արտադրական արդյունավետ գործունեության ակտիվացման հնարավորություները բազմազան են, դա կախված է համապատասխան մեթոդի բնույթից ու բովանդակությունից, կիրառման ձևից և ուսուցչի հմտությունից:

Միջնակարդ դպրոցի կարևոր խնդիր է հանդիսանում երեխաներին հաղորդակցության տարբեր ձևեր սովորեցնելը: Խմբային ուսուցման մեթոդի կիրառումը շատ արդյունավետ է տվյալ խնդիրը իրականացնելիս: Այս մեթոդների կիրառմամբ ուսուցման գործընթացի արդյունավետությունը և արդյունքների պայմանավորված են նրանով, որ մեթոդների ստեղծումը հիմնվում է լուրջ հոգեբանական և մեթոդաբանական գիտելիքի վրա [4,]:

Մեթոդների կիրառումը նպաստում է՝

- Սովորողների ճանաչողական ակտիվության բարձրացմանը,
- կրթական գործընթացին ուսանողների ակտիվ ներգրավմանը,
- ինքնագործունեության խթանմանը,
- ճանաչողական գործընթացների խթանմանը՝ խոսք, հիշողություն, մտածողություն,
- ուսումնական նյութի առավելագույն մասի արդյունավետ յուրացմանը,
- ստեղծագործական մտածելակերպի զարգացմանը,
- աշակերտի անհատական հաղորդակցական –զգայական ոլորտի զարգացմանը,
- ուսումնական դրական խթանի զարգացմանը:

Համագործակցային ուսուցման մեթոդներ

Գոյություն ունեն համագործակցային ուսուցման տարբեր մեթոդներ,որոնք

ունեն ինչպես նմանություններ, այնպես էլ տարբերություններ:Համագործակցային ուսուցման մեթոդներն են՝ Աշակերտների թիմային առաջադիմություն, Խճանկար,Շրջագայություն պատկերասրահում, Երեք բանալի և մեկ կողպեք, Հինգրոպեանոց ազատ շարադրանք:

Աշակերտների թիմային առաջադիմության մեթոդ: Համագործակցային ուսուցման այս մեթոդը մշակել է Ռոբերտ Սլավինը: Այս մեթոդը խթանում է աշակերտների ուսումնառությունը: Այստեղ էական է այն հանգամանքը, որ գնահատվում է աշակերտների առաջընթացը: Այս մեթոդը խթան է հանդիսանում ցածր առաջադիմություն ունեցող երեխաների համար, քանի որ նույնիսկ չնչին առաջընթացի պարագայում նրանք կարող են ներդրում ունենալ թիմի արդյունավետության բարձրացման գործում: Իսկ միջին ու բարձր առաջադիմությամբ աշակերտները պետք է մի կողմից օգնեն ընկերներին, մյուս կողմից՝ կարողանան պահպանել ու բարելավել իրենց նախորդ ցուցանիշները: Այս մեթոդը կիրառելիս գնահատվում է , թե՛ առանձին աշակերտը և թե՛ խումբը:

Խճանկար (Ջիգսո,Jigsaw):Խճանկարը համագործակցային ուսուցման մեթոդ է: Այն մշակվել և փորձարկվել է Տեխասի համալսարանում՝ Էլիոթ Արոնսոնի և նրա գործընկերների կողմից, այնուհետև լրամշակվել է Սլավինի և վերջինիս գործընկերների կողմից: Խճանկարը դասարանում կարող է կիրառվել տարբեր ձևերով: Օրինակ՝ աշակերտներին կարելի է բաժանել չորս կամ հինգ անդամ ունեցող տարասեռ խմբերի: Յուրաքանչյուր խմբի տալ դասի մեկ հատված և որոշակի ժամանակ: Ձևավորվում են փորձագիտական խմբերը:Փորձագիտական խմբերում տրված հատվածը յուրացնելուց հետ աշակերտները վերադառնում են հենակետային խմբերը: Յուրաքանչյուր փորձագետ սովորեցնում է իր թեման խմբի անդամներին: Արդյունքում նյութը յուրացնում են բոլոր աշակերտները: Որպեսզի ամեն ինչ ավելի պարզ լինի ստոն ներկայացնում եմ գծագիրը.

Շրջագայություն պատկերասրահում: Սա <<Խճանկար>> մեթոդի տարատեսակ է, որի նպատակն է փոխանակել տեղեկություններ, մշակել գազափարներ և կատարել անդրադարձ, ինչպես նաև զարգացմել լսելու, ինքնուրույն աշխատելու, քննադատաբար և ստեղծագործաբար մտածելու, ցածրաձայն խոսելու, աշխատանքի արդյունքը ներկայացնելու հմտություններ: Կրտսեր դպրոցականների հետ աշխատելիս

խմբերին կարելի է տալ նույն առաջադրանքը կամ խնդիրը: Աշխատանքը վերջացնելուց հետո համեմատելով մյուս խմբերի աշխատանքների հետ աշակերտները հետադարձ կապ են ապահովում: [6]:

Խմբային հետազոտության մեթոդ: Խմբային հետազոտության մեթոդի կիրառման ժամանակ աշակերտները աշխատում են խմբերով մեկ թեմայի շուրջ: Համագործակցային ուսուցման մյուս մեթոդների նման խմբային հետազոտությունը հիմնվում է աշակերտների փոխոգնության վրա: Խմբային հետազոտության մեթոդի հեղինակը պրոֆեսոր Շարոնն է, սակայն այս մեթոդի ակունքները հանդիպում են Ջոն Դյուիի տեսության մեջ: Այս մեթոդը կիրառելիս աշակերտները սովորում են համակարգված և վերլուծականորեն հետազոտել կոնկրետ խնդիրը: Աշակերտները խորությամբ են յուրացնում տրված նյութի բովանդակությունը և սովորում են համագործակցել հետազոտելու ընթացքում:Այսպիսով աշակերտները յուրացնում են բովանդակությունը, զարգանում է համագործակցային աշխատանքի հմտությունները:

Երեք բանալի և մեկ կողպեք: Աշխատանքը կարելի է կատարել զույգերով կամ խմբով այս մեթոդը կարելի է կիրառել այնպիսի դասերի իմաստի ընկալման փուլում, որոնք բավականին ծավալուն են, նույն նյութին կամ երևույթին վերաբերող մի շարք բնորոշ հատկանիշներ կան: Աշակերտներին առաջարկում ենք դասից դուրս երեք նախադասություն (երեք բանալի), որը կարևոր է այդ նյութը յուրացնելու համար, բնագրից ընտրել մեկ նախադասություն (կողպեք), որը կամփոփի, կընդհանրացնի ասելիքը, միտքը, գաղափարը: [6]

Հինգ րոպեանոց ազատ շարադրանք: Հինգ րոպեանոց ազատ շարադրանքի մեթոդը կարող է կիրառվել ինչպես դասի խթանման փուլում, այնպես էլ կշռադատման՝ ելնելով դասի նպատակից և թեմայից: Ընտրում ենք թեման և առաջարկում հինգ րոպեի ընթացքում ազատորեն շարադրել իրենց մտքերը, որից հետո դադարեցնում են աշխատանքը և ունկնդրում մի քանիսի գրած շարադրանքը:

Համագործակցային ուսուցման ընթացքում ուսուցիչը ստանձնում է մեծ թվով պարտականություններ՝

- դասերի, վարժությունների, առաջադրանքների պլանավորում.
- սովորողների խմբերի ձևավորում.
- սովորողների տեղաբաշխում.

- առաջադրանքի ներկայացում, և բացատրում.
- խմբային աշխատանքի հսկողություն և անհրաժեշտության դեպքում միջամտություն.
- օգնություն սոցիալական հմտությունների զարգացման հարցում.

գնահատում:

Գործնական համատեքստ

Հետազոտական աշխատանքի իրականացման համար որպես թիրախային խումբ ընտրվել է Նոր Կեսարիայի միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանը, որում ուսուցչի նախաձեռնությամբ կազմվել են հենակետային տարասեռ մեծ խմբեր՝ համամասնորեն ընդգրկվելով ուսումնառության արդյունավետության տարբեր արդյունքներ ունեցող աշակերտներ, աղջիկներ և տղաներ: Արդյունքներ դինամիկան գնահատելու նպատակով կատարվել է նախնական,վերջնական թեստավորում, կիրառվել է գնահատման այնպիսի համակարգ, որտեղ խմբի յուրաքանչյուր անդամի առաջընթացը ներդրում է ունենում մյուսների վերջնական գնահատականի ձևավորման վրա:

Որպես տվյալներ հավաքագրվել են անհատական ամփոփիչ թեստային աշխատանքների նախնական և վերջնական միավորային գնահատականները, խմբի անդամներից յուրաքանչյուրի նախորդ ցուցանիշի համեմատ արձանագրած փոփոխության արդյունքում թիմի բոլոր անդամների փոփոխված արդյունքները, առանձին դասերի վերլուծությունները, աշակերտների խմբային առաջադրանքներին տրված ձևավորող գնահատումը և աշակերտների ամփոփիչ հարցերի և խմբային գնահատման թերթիկների գրառումները:

Հետազոտության ընթացքը

Կազմակերպվել է խաղ մրցույթ

Դասարանը բաժանվել է 3 խմբի՝ 1-ին խումբ - <<Oganesson>>

2-րդ խումբ - <<Mendelevium>>

3-րդ խումբ - <<Eynshteynium>>

1.

<<Oganesson>>խումբը պատրաստել է «Քիմիան կյանք է՝ կյանքը քիմիա» խորագրով պաստառ: Ներկայացրել է հնարավոր բոլոր քիմիական նյութերն ու տարրերը, որոնք առնչվում են և որոշակի ազդեցություն ունեն կենդանի օրգանիզմների կենսագործունեության վրա:

<<Mendelevium>> խումբը պատրաստել է պաստառ «Քիմիան և առողջությունը» խորագրով: Ներկայացրել է արդի ժամանակաշրջանի այն բոլոր վտանգները՝ կովիդ, քաղցկեղ և այլն, որոնց դեմ պայքարի միակ միջոցը քիմիան և քիմիական նյութերն են:

<<Eynshteynium>> խումբը պատրաստել է պաստառ՝ « Մետաղները երկրակեղևում» խորագրով: Ներկայացրել է ամենատարածված մետաղների բնութագրերը, դրանցով կազմված աղերի բարենպաստ գործունեությունը երկրագնդի կենսոլորտի վրա:

2.

Յուրաքանչյուր խմբից 5-ական աշակերտ հաջորդաբար մոտենում են գրատախտակին և ներկայացնում իրենց կազմած պաստառը: Այնուհետև մեկնաբանում են նույնանուն սլայդը:

3.

Այնուհետև նույն հերթականությամբ խմբերին տրվում է 1-ական խնդիր, լուծումը գրում են գրատախտակին, և մեկնաբանվում է 5 կետով՝ խմբի համեմատաբար պասիվ աշակերտի կողմից։

4.

Խմբերը նույն հերթականությամբ պատասխանում են վիկտորինայի հարցերին/lierningapps, canva/:

5.

Կատարում են 3 ցուցադրական քիմիական փորձ՝

1. Առանց լուցկի կրակ՝ անհրաժեշտ նյութեր, KMnO4 /մարգանցովկա/

Ացետիլ սալիցիլաթթու/ասպիրին/

Գլիցերին

Մի քանի կաթիլ թորած ջուր:

2.Փղի ատամի մածուկ՝ անհրաժեշտ նյութեր, H2O2 / 30%/ ջրածնի պերօքսիդ

Լվացող հեղուկ/20մլ/

KI /10մլ/

3.Փարավոնի օձ՝ անհրաժեշտ նյութեր, Ca-ի գլյուկոնատ /վիտավին C/

Ուրոտրոպին / չոր սպիրտ/

Խմբերը հավաքել են միավորներ խաղի ընթացքում և ըստ դրա որոշվել է հաղթող թիմը:

Եզրակացություն

Մեր դիտարկումների ընթացքում հանգեցինք այն եզրակացության, որ համագործակցային մեթոդները սովորողների ինքնուրույնության, շարժառիթների իրականացման լավագույն ձևն են: Միասին աշխատելով աշակերտները կարող են համատեղ նպատակների հասնել: Այն ապահովում է սովորողների ճանաչողական գործընթացների (խոսք, հիշողություն, մտածողություն) և սովորողների անհատական հաղորդակցական-զգայական ոլորտի զարգացմանը:

- Ուսումնասիրելով և վերլուծելով համապատասխան գրականությունը,եկանք այն համոզման, որ համագործակցային մեթոդները իրենց կարևոր տեղն ունեն միջնակարգ դպրոցում, որոնց կիրառությունը նպաստում է դպրոցականների անձի սոցիալականացմանը և ինտեգրմանը հասարակության մեջ:
- Համագործակցային ուսուցման հիմնական տարրերի բացահայտումը և կիրառումը հիմնավորեց համագործակցային միջավայրի ձևավորման անհրաժեշտությունը, որն օգնում է ուսուցչին բարձրացնել ուսուցման գործընթացի արդյունավետությունը:
- Ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտեցինք, որ ակտիվ ուսուցումը ենթադրում է այնպիսի մեթոդների համալիրի կիրառում, որը ոչ թե նախատեսում է ուսուցչի կողմից պատրաստի գիտելիքների հաղորդում, այլև խթանում է սովորողների ինքնուրույնությունը, ակտիվ ճանաչողական և տրամաբանական գործընթացները:

Ընդհանրացնելով կարող ենք ասել, որ ուսուցչի արդյունավետ աշխատանքի նախապայմաններրից մեկը ուսուցման նորագույն փոխներգործուն մեթոդներին տիրապետելն է:

Գրականության ցանկ

1. Անափիոսյան, Ա. (2012). Քննադատական մտածողություն ձևավորող կրթությունը որպես կանխակալ մտածողության արդյունքում ծագած հակասությունների կարգավորման գրավական . Երևան, Անտարես

2. Դավոյան, Ն. (2016), Բ. Բլումի տաքսոնոմիան՝ որպես քննադատական մտածողության զարգացման տեխնոլոգիա. Լրաբեր Հասարակական Գիտությունների, № 1 . էջ 295-301.

3. Զոհրաբյան, Ա., Հովհաննիսյան, Գ., Արնաղուրյան և այլոք (2002), Ուսուցման կոնստրուկտիվիստական մեթոդաբանություն , Երևան, Այրեքս

4. Հովհաննիսյան, Ա., Հարությունյան, Կ., Խրիմյան, Ս. և այլոք (2006), Համագործակցային ուսուցում, Երևան, Անտարես

5. Վինցե Սաբո, Ադամ Մերենյի Աթիլլա Տակաչ, <<101 գաղափար նորարարական մեթոդներ կիրառող ուսուցիչների համար>>, Բուդապեշտ, 2006

6.<<Ուսուցման ժամանակակից մեթոդներ, հնարներ, վարժություններ>>, Վանաձոր, Կրթության ազգային ինստիտուտ, Լոռու մասնաճյուղ, 2008, էջ98